

Cancúnista kajahti

– Ilmasto-oikeudenmukaisuus ohjenuoraksi vaalikaudelle 2011–2015

Cancúnin ilmastokokouksessa otettiin askel kohti laillisesti sitovaa kansainvälistä ilmastositomusta, mutta todellinen ilmasto-oikeudenmukaisuus on vielä kaukana.

Eniten yhteistä ilmakehää kuluttaneiden maiden tulee kantaa päävastuu ilmastokriisin ratkaisemisesta: niiden on leikattava päästöjään välittömästi sekä tuettava kehitysmaiden ilmastotoimia aidosti uudella ilmastorahoituksella.

Kansainvälisen päätöksen viipyessä Suomen tulee säätää vuosittaisiin päästöleikkauksiin velvoittava ilmastolaki. Suomen ja EU:n kunnianhimoiset ilmastotoimet lisäisivät myös ilmastopolitiikan raskassarjalaisten, Kiinan ja Yhdysvaltojen, painetta osallistua päästötalkoisiin.

Tekoja vaaditaan myös kehitysmailta. Yhteisiin toimiin kannustaisi kehitysmaiden omistajuus metsäkadon torjumiseen tähtäävässä REDD-ohjelmassa ja teollisuusmaiden rehti ote omien hiilinielujen laskennassa.

Toimiminen oikeudenmukaisen ilmastopolitiikan etulinjassa hyödyttäisi Suomea. Ilmastonmuutoksen hillintä tulee moninkerroin halvemmaksi kuin siihen sopeutuminen.

PÄÄSUOSITUKSET SUOMELLE:

- ▶ Ilmastorahoituksen tulee olla uutta eikä sitä tule laskea osaksi aiempaa sitoumusta nostaa kehitysapu 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2015 mennessä.
- ▶ Tulevalla hallituskaudella on säädettävä ilmastolaki, joka vähentää päästöjä 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 ja 95 prosenttia vuoteen 2050 mennessä.
- ▶ EU:ssa Suomen tulee ajaa unionin päästövähennysohjelman nostamista 35 prosenttiin ja rahoitusmarkkinaveron kehitysmaiden ilmastotoimien rahoittamiseen.
- ▶ Suomen on ryhdyttävä mittaamaan kansalaisten hyvinvointia uudella mittarilla, joka tulee nimetä kevään 2011 hallitusohjelmassa.

Kepan ajankohtaiskatsaukset 7, 2010

ISSN 1797-9412

ISBN 978-952-200-178-8 (PDF)

ISBN 978-952-200-177-1 (NID.)

Tämän raportin kirjoittamiseen ja toimittamiseen ovat osallistuneet:

Tuuli Hakkarainen

Pasi Nokelainen

Tytti Nahi

Toni Sandell

Miia Toikka

Henri Purje

Taitto: Jukka-Pekka Jänkälä

Kannen kuva: Suvi Savolainen

KEHITYSYHTEISTYÖN PALVELUKESKUS
TÖÖLÖNTORINKATU 2 A
00260 HELSINKI, FINLAND

Tel +358-9-584-233
Fax +358-9-584-23-200
kepa@kepa.fi
www.kepa.fi

KEPAN TOIMINTAA TUETAAN ULKOMINISTERIÖN KEHITYSYHTEISTYÖVAROISTA.

Ilmastopimusta ei synny ilman oikeudenmukaisuutta

SUOMEN ETUJEN MUKAISTA ON AJAA OIKEUDENMUKAISTA, KUNNIANHIMOISTA JA SITOVAA KANSAINVÄLISTÄ ILMASTOSOPIMUSTA. KANSALLISESTI SUOMEN TULEE SÄÄTÄÄ ILMASTOLAKI JA AJAA EU:TA SIIRTYMÄÄN KOHTI OIKEUDENMUKAISIA PÄÄSTÖLEIKKAUKSIA.

Rikkaiden maiden osuus vuosina 1850–2002 syntyneistä kasvihuonepäästöistä oli 76 prosenttia. Kaikkien kehitysmaiden osuus saman aikavälin päästöistä oli 24 prosenttia – yksin Yhdysvallat tuotti enemmän¹.

On oikeudenmukaista, että eniten ilmakehää saastuttaneet maat kantavat päävastuun kriisin ratkaisemisesta: teollisuusmaiden on leikattava päästöjään välittömästi ja tuntuvasti.

Lisäksi teollisuusmaiden on tuettava kehitysmaiden päästöleikkauksia. Kehitysmaiden osuus maailmanlaajuisista päästöistä nimittäin nousi vuonna 2007 jo 53 prosenttiin². Jotta suurimmat kehitysmaat kuten Kiina, Intia ja Brasilia saadaan rajoittamaan päästöjensä kasvua, on neuvottelujen lähtökohdaksi otettava ilmasto-oikeudenmukaisuus.

Cancúnissa ei tehty uusia sitoumuksia, mutta Kööpenhaminan jälkeen tehdyt päästövähennyslupaukset kirjattiin osaksi virallista päätöstä.³ Etenkin Yhdysvaltojen, Kanadan, Japanin ja Venäjän vastustuksen vuoksi Kioton pöytäkirjan jatkosta sopiminen jäi tuleviin ilmastokokouksiin.

Epäoikeudenmukaisuus hidastaa neuvotteluja ja tulee taloudellisesti kalliiksi, sillä ilmastonmuutosta olisi huomattavasti halvempi hillitä kuin antaa sen tapahtua. Kuuluisa kansantaloustieteilijä Nicholas Stern on arvioinut, että päästöjen rajoittaminen maksaa noin prosentin globaaleista tuloista. Sopeutumisen kulut puolestaan nousisivat 5–10 prosenttiin⁴. Talouskriisi ei ole muuttanut näitä lähtökohtia⁶.

Kunnianhimoinen kansainvälinen ilmastopimus olisi myös Suomen taloudelle edullinen. Suomella on kovan kilpailukyvyn, korkean teknologisen osaamisen ja suuren uusiutuvan energian potentiaalin vuoksi erinomaiset edellytykset kasvattaa ilmastoystävällisten tuotteiden tuotantoa.

Oikeudenmukaiset päästöleikkaukset

Jos kansainvälisten ilmastoneuvotteluiden lähtökohdaksi olisi oikeudenmukaisuus, tulisi Suomen kaltaisten rikkaiden teollisuusmaiden saavuttaa hiilineutraalius jo vuonna 2025. Päästöjä tulisi leikata pääasiassa omassa maassa sekä lisäksi rahoittaa päästövähennyksiä kehitysmaissa. Tämän tuloksen antaa Tukholman ympäristöinstituutin ja Christian Aid -järjestön kehittämä Greenhouse Development Rights (GDR) -malli⁷.

GDR on yksi uusista malleista, joita on luotu oikeudenmukaisten ilmastotoimien arvioimiseksi. Sen perusajatus on, että jokaisella ihmisellä on oikeus nostaa toimeentulonsa noin 20

Ilmasto-oikeudenmukaisuus

Ilmastonmuutokseen vastaaminen on mitä suurimmassa määrin oikeudenmukaisuuskysymys: kehitysmaiden köyhät kärsivät ilmastonmuutoksesta eniten, vaikka ovat sen syntyyn vähiten syyllisiä.

Äärimmäiset sääilmiöt, kuten kuivuusjaksojen ja tulvien yleistyminen, ajavat ihmiset ilmastopakolaisiksi, heikentävät ruoka- ja vesiturvaa sekä vaarantavat kehitys yhteistyöllä vuosikymmenien aikana saavutetut tulokset. Kuitenkin köyhimpien maiden puoli miljardia asukasta tuottavat yhteensä alle puoli prosenttia maailman päästöistä⁸.

Teollisuusmaat rakensivat talouskasvunsa fossiilisten polttoaineiden varaan. Samalla ne sysäsivät liikkeelle ilmiön, joka lämmittää ilmakehää yhä kiihtyvällä vauhdilla.

¹ Baumert ym. (2005)

² Emt.

³ Ympäristöministeriö (2010b)

⁴ Stern (2005); Maailmanpankki (2010): 55,56

⁶ Myös Britannian Ilmastonmuutoskomitea on hiljattain

arvioinut, että 60 prosentin päästöleikkaus vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä maksaisi vain prosentin maan bruttokansantuotteesta

⁷ Baer ym. (2008)

⁸ Iso-Markku & Salonen (2010)

dollariin päivässä ja että päästövähennykset jaetaan tämän tulotason ylittävien ihmisten kesken. Rikkaan väestönsan tulee osallistua ilmastotalkoisiin kaikkialla maailmassa.

Mallissa vastuunjako perustuu maiden maksumuutokseen ja historiallisiin päästöihin: veloitteita asetetaan sekä teollisuus- että kehitysmailla. Ilmastokriisin keskellä köyhillä on oltava mahdollisuus kehittää talouttaan ja ponnistella irti köyhyydestä. Huolimatta Kiinan ja Intian päästöjen nopeasta kasvusta elää joka kuudes kiinalainen ja joka kolmas intialainen yhä alle kahdella dollarilla päivässä⁹.

Oikeudenmukainen taso vielä kaukana

Teollisuusmaiden tähän mennessä antamat lupaukset ovat kaukana oikeudenmukaisesta päästötavoitteiden tasosta.¹⁰ Yhdysvallat on luvannut 17 prosentin päästövähennyksiä vuoteen 2020 mennessä vuoden 2005 tasoon verrattuna, mikä vastaisi vain 3 prosentin vähennystä 1990 tasosta. Vaatimatonta tavoitetta ei vielä ole vahvistettu Yhdysvaltojen kansallisessa lainsäädännössä.

EU on sitoutunut leikkaamaan päästöjään 20 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Se on luvannut nostaa tavoitteensa 30 prosenttiin, mikäli muut teollisuusmaat sitoutuvat samantasoisin tavoitteisiin.¹¹

Käytännössä EU:n vuonna 2007 asettama päästötavoite ei enää osoita kunnianhimoa. Euroopan ympäristöviraston tuore raportti osoittaa EU:n päästöjen laskeneen 17,3 prosenttia vuosien 1990–2009 välillä.¹² Osa laskusta johtuu viime vuosien taloudellisesta taantumasta, mutta vain osa: Kansainvälinen energiajärjestö IEA on arvioinut, että jopa ilman varsinaisia ilmastotoimia EU:n päästöt vähenevät 16 prosentilla vuoteen 2020 mennessä.¹³

Kolmen suurimman EU-maan ympäristöministerit vetosivat kesällä 2010 tiukemman päästötavoitteen puolesta. Heidän mukaansa tiukempi tavoite edistää kilpailukykyä vihreän teknologian saralla.¹⁴ Saman viestin takana seisoo laaja yritysrintama, muun muassa Philips, Unilever ja Vodafone.¹⁵

Kunnianhimoisemmalla tavoitteella EU voi saada takaisin menettämänsä ilmastopolitiikan suunnannäyttäjän roolin. Tiukempi tavoite on käytännössä myös edellytys sitovan sopimuksen

Päästövähennyksistä päätettävä pian

YK:n ilmastoneuvotteluissa Cancúnissa ei päätetty uusista päästövähennystavoitteista tuleville vuosille. Sitova sopimus niistä eli käytännössä Kioton pöytäkirjan jatkosta on tehtävä viimeistään COP17-ilmastokokouksessa Etelä-Afrikassa joulukuussa 2011.

Nykyinen sopimuskausi päättyy vuoden 2012 lopussa. Uusi sopimus olisi neuvoteltava hyvissä ajoin, jotta päästövähennykset jatkuvat keskeytyksettä. Vuonna 1997 solmittu Kioton pöytäkirja veloitaa kehittyneitä maita vähentämään vuosina 2008–2012 kasvihuonekaasupäästöjä yhteensä 5,2 prosenttia vuoden 1990 tasosta.

Kööpenhaminan ilmastokokouksessa joulukuussa 2009 päästiin yksimielisyyteen siitä, että ilmaston lämpeneminen tulisi pysäyttää kahteen asteeseen. Sitoumuksessa olivat ensimmäistä kertaa mukana kaikki eniten päästöjä aiheuttavat maat eli Kioton pöytäkirjaan sitoutuneiden teollisuusmaiden lisäksi myös Yhdysvallat ja suurimmat kehitysmaat.

Päästövähennysten alimitoittamisella voi olla maailmanlaajuiset, vakavat seuraukset.¹⁶ Esimerkiksi pienten saarivaltioiden ryhmä AOSIS on vedonnut ilmastoneuvottelijoita siirtymään 1,5 asteen tavoitteeseen²⁰. Lämpenemisen aiheuttama merenpinnan nousu olisi näille valtioille kohtalokas.

aikaansaamiseksi kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa.

Ilmastotieteenkin näkökulmasta EU:n nykyinen tavoite on riittämätön. Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n suositusten mukaan EU:n tulisi sitoutua vähintään 35 prosentin vähennykseen, jotta sen toimet auttaisivat rajaamaan lämpötilan nousun alle kahteen asteeseen¹⁶. Ympäristö- ja kehitysjärjestöt vaativat EU:ta nostamaan päästötavoitteensa 40 prosenttiin.¹⁷

Kehitysmaista esimerkiksi Brasilian toimet päästöjen vähentämiseksi ovat merkittäviä. Viimeisten viiden vuoden aikana maan päästöt ovat laskeneet yli 30 prosenttia.¹⁸

9 UNDP (2010) Kiina 15,9 % ja Intia 41,6 % alle 1,25 \$ / pv
10 Tiedot ja arviot eri maiden päästövähennyslupauksista ovat peräisin Climate Action Tracker –sivustolta (Climate Action Tracker 2010).

11 Euroopan komissio (2010)

12 European Environment Agency (2010): 8, 31

13 IEA (2009) lähteessä Spencer ym. (2010)

14 Financial Times (2010)

15 The Climate Group ym. (2010)

16 Euroopan parlamentti (2008): ii

17 Climate Action Network Europe (2010)

18 Robinson (2010); Reuters (2010)

19 Climate Action Network International (2010): 3

20 AOSIS (2009)

Suomeen kunnianhimoinen ilmastolaki

Useat muut rikkaat valtiot, kuten Norja ja Britannia, ovat asettaneet itselleen EU:n asettamia selkeästi tiukempia päästötavoitteita.²¹ Norjan tavoitteena on 30–40 prosentin päästoleikkaus vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä ja joustomekanismien avulla saavutettu hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Norjan tiukemman tavoitteen ehtona tosin on, että vähennyksistä saadaan aikaiseksi sitova kansainvälinen sopimus.

Suomessa ilmastotieteen mukaisten päästötavoitteiden saavuttamista tehostaisi kunnianhimoinen ilmastolaki. Kun oma lainsäädäntö olisi kunnossa, Suomi voisi uskottavasti ajaa EU:n sisällä siirtymistä kunnianhimoisempiin päästövähennyksiin yhdessä edelläkävijämaiden kanssa. Ilmastolain idea on yksinkertainen. Se velvoittaisi hallitukset tasaisiin, esimerkiksi viiden prosentin vuosittaisiin päästoleikkauksiin.

Lailla on paljon tukijoita. Lähes kolmekymmentä kansanedustajaa laati vuonna 2008 lakialoitteen ilmastolain puolesta²². Myös Suomen pääilmastoneuvottelija Sirkka Haunia on lain takana.²³ Ympäristöministeriö tukee kansallisen

ilmastolainsäädännön valmistelun aloittamista tulevalla vaalikaudella.²⁴

Vastaava laki on jo voimassa Englannissa, joka säätöi lokakuussa 2008 maailman ensimmäisen kansallisen ilmastolain²⁵. Laki velvoittaa Englantia leikkaamaan päästöjään 80 prosentilla vuoteen 2050 mennessä. Sen takana on myös elinkeinoelämä. Esimerkiksi maan suurin teollisuuden etujärjestö, teollisuustyönantajien liitto CBI, uskoo lain edistävän maan kilpailukykyä.²⁶ Vuonna 2009 perässä seurasi Skotlantia²⁸.

Suosituksukset Suomelle

- Suomeen on säädettävä ilmastolaki, joka vähentää päästöjä 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 ja 95 prosenttia vuoteen 2050 mennessä.
- Suomen tulee tukea EU:n päästötavoitteen nostamista vähintään 35 prosenttiin vuoden 1990 tasosta 2020 mennessä.
- Kehitysmailta ei saa lähivuosina vaatia sitovia päästoleikkauksia.

Ilmastorahoitukseen tarvitaan uusia keinoja

TEOLLISUUSMAAT OVAT VASTUUSSA ILMASTONMUUTOKSEN HAITTOJEN KORVAAMISESTA KEHITYSMAILLE JA NIIDEN PÄÄSTÖLEIKKAUSTEN TUKEMISESTA. LISÄRAHAA ”VAHINGONKORVAUSTEN” MAKSAMISEEN VOIDAAN SAADA RAHOITUSMARKKINAVEROLLA.

Kehitysmaihin suuntautuva ilmastorahoitus tulee ymmärtää vahingonkorvaukseksi, jota teollisuusmaat maksavat vastineeksi ilmastomuutoksen kiihdyttämisestä. Ilmastotuhojen tarkka hinnoittelu on tosin erittäin haastavaa: miten lasketaan hukkuvan saarivaltion tai ilmastopokolaisuuden hinta?

Selvää on, että rahoitusta tarvitaan sekä ilmastomuutoksen hillintään että siihen sopeutumiseen. Maailmanpankki arvioi, että vuodesta 2010 lähtien kehitysmaat tarvitsevat sopeutumiseen vuosittain noin 70–100 miljardia dollaria²⁹ ja hillintään noin 140–175 miljardia dollaria³⁰

jopa vuoteen 2050 saakka. Kehitysmaiden yhteenlaskettu rahoitustarve nousee siis varovais-tenkin arvioiden mukaan yli 200 miljardiin dollariin vuodessa.

Vertailun vuoksi: vuonna 2009 OECD-maiden yhteenlasketut kehitysyhteistyömäärärahat olivat noin 120 miljardia dollaria³¹, eikä 0,7 prosentin tavoitteeseen bruttokansantulosta yltänyt kuin viisi maata³².

Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli IPCC arvioi jo vuonna 2007, että ilmastotieteen vaatima hiilidioksidipäästöjen leikkaaminen 50 prosentilla vuoteen 2050 mennessä maksaisi

21 Climate Action Tracker (2010)

22 Karpela ym. (2008)

23 YLE Uutiset (2009)

24 Ympäristöministeriö (2010a): 8, 20

25 United Kingdom Parliament (2008)

26 CBI (2010); CBI (2007)

28 Office of Public Sector Information (2009)

29 Maailmanpankki (2010a): 3

30 Maailmanpankki (2010b): 259

31 OECD (2010)

32 OECD (2009) Tanska, Luxemburg, Hollanti, Norja ja Ruotsi.

noin 1–3 prosenttia koko maailman bruttokansantuotteesta.³³ Prosenttimääräistä rahoitusta ovat vaatineet myös kehitysmaat.

Kööpenhaminassa syntyi alustava sopu

Kööpenhaminan ilmastokokouksessa joulukuussa 2009 sovittiin alustavasti, että teollisuusmaat rahoittavat kehitysmaiden ilmastotoimia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Lupaus ”vahingonkorvauksesta” vahvistettiin Cancúnissa.

Lyhyellä aikavälillä vuosina 2010–2012 ilmastorahoitukseen luvattiin kaikkiaan 30 miljardia dollaria. EU:n osuus summasta on 7,2 miljardia euroa, josta Suomen osuudeksi laskettiin 110 miljoonaa euroa. Rahoitus tulee julkisista lähteistä.

Vuodesta 2012 lähtien rahoituksen luvattiin kasvavan tasaisesti niin, että vuoteen 2020 mennessä teollisuusmaiden rahoitus kehitysmaille nousee 100 miljardiin dollariin vuodessa. Rahoitus on tarkoitettu kerätä julkisista, yksityisistä ja innovatiivisista lähteistä, ja se on ehdollista kehitysmaiden hillintätoimille ja niistä raportoinnille.³⁴

Kikkailu jatkuu Cancúnissa

Kööpenhaminan sitoumuksen mukaan ilmastorahan tulee olla ”uutta ja lisäämistä”, mutta tulkinat lisäisyydestä vaihtelevat. Kehitysmaiden ja kansalaisjärjestöjen mielestä ilmastoraha ei saisi vaikuttaa kehitysavun tasaiseen kasvuun kohti 0,7 prosentin tavoitetta ja kehitysyhteistyö- ja ilmastorahoitussitoumukset tulisi täyttää eri budjettimomenteilta.³⁵ Erottelua hankaloittaa se, että OECD:n kehitysapukomitean (DAC) mukaan osa kehitysyhteistyömäärärahoista on mahdollista käyttää ilmastohankkeisiin.

Käytännössä EU-maat ovat jättäneet lisäisyyden määrittelemättä ja kierrättäneet ilmastorahan osaksi aiempia kehitysapulupauksiaan.³⁶ EU:n Cancúnin kokouksessa julkaisemassa raportissa yksittäisten jäsenmaiden lyhyen aikavälin rahoituslähteet jäävät hämärän peittoon. Kuvavaavaa on, että vuosina 2010–2011 ilmastorahat kehitysavulla kattava Suomi sai kokouspaikalla kiitosta raportoinnin avoimuudesta.

Ulkoministeriön laskelmien mukaan vuonna 2009 ilmastotoimiin käytettiin kehitysavusta 26,8 miljoonaa euroa. Suomi kasvattaa osuutta

30–40 miljoonalla eurolla vuosittain ja katsoo siten täyttävänsä lyhyen aikavälin velvoitteet vuosina 2010 ja 2011. Päätökset vuoden 2012 sekä pitkän aikavälin rahoituksesta tekee uusi hallitus.

Vain rippeitä köyhyyden vähentämiseen

EU-maiden menettely on omiaan huonontamaan neuvotteluilmapiiriä: kun lyhyen aikavälin pienemmät rahoitusveloitteet on hoidettu näin ”innovatiivisesti” ovat ennusmerkit huonot pitkän aikavälin ilmastorahoitukselle.

Jos rahoituspotti ei kasva, mutta kohde vain muuttuu, syö kasvava ilmastorahoitus suurimman osan kehitysyhteistyömäärärahoista. Apu myös jakautuisi eri tavalla kuin aiemmin. Terveysteen, koulutukseen ja kaupankäyntiin suunnattu tuki vähenee samalla kun esimerkiksi vesisektorin osuus nousee. Lisäksi kasvaa rikkaiden maiden houkutus toteuttaa ilmasto-ohjelmia Kiinan kaltaisissa kehittyneimmissä kehitysmaissa, joissa mahdollisuudet ilmastopäästöjen hillitsemiseen ovat suuret. Samalla köyhimpien maiden saama tuki vähenee.³⁸

Suurin häviöjä olisi Afrikka. Tuoreen tutkimuksen mukaan Afrikkaan suuntautuisi yli kaksi miljardia vähemmän tukea, jos ilmastorahoitus otetaan kehitysavusta.³⁹

Rahoitusmarkkinaverolla resursseja ilmastotyöhön

Mittavan ilmastorahoituksen kokoaminen on haastavaa maailmanlaajuisen finanssikriisin jälkimainingeissa, kun monet teollisuusmaat kamppailevat budjettivajeen kanssa. Ratkaisua haetaan osin innovatiivisista rahoitusmekanismeista, kuten lento- ja laivaliikenteen verottamisesta. YK:n pääsihteeri Ban Ki-moonin nimittämä korkean tason työryhmä AGF on kartoittanut ilmastorahoituksen lähteitä. Yksi työryhmän loppuraportissa esitellyistä suosituksista on rahoitusmarkkinaveron⁴⁰.

Rahoitusmarkkinaverolla tarkoitetaan hyvin pientä veroa, joka perittäisiin kaikesta arvopaperi-, valuutta- ja johdannaiskaupasta ja joka ohjaisi kaupankäyntiä lyhytjänteisestä keinottelusta pidempijänteisiin investointeihin

33 Maailmanpankki (2010b): 259

34 UNFCCC (2009): 7

35 Wilks (2010): 3; Pietikäinen (2010)

36 World Resources Institute (2010)

38 Wilks (2010): 3

39 Brown ym. (2010)

40 YK (2010)

Tutkimusten mukaan 0,05 prosentin vero voisi tuoda jo Euroopassa 250 miljardin euron vuosittaiset tulot⁴¹. Sen lisäksi, että vero vakauttaisi finanssimarkkinoita, voitaisiin tuloilla tukea kehitysmaiden ilmastotyötä ja paikata julkista taloutta.

Cancúnin ilmastokokouksessa vahvistettiin aiemmat rahoitussitoumukset ja näytettiin vihreää valoa YK:n alaiselle ilmastorahastolle. Uusien rahoituslähteiden pohtiminen jäi vähälle huomiolle. Jatkoneuvotteluissa on löydettävä keinoja aidosti uuden ja riittävän pitkän aikavälin rahoituksen keräämiseksi.

Suosituksukset Suomelle

- Suomen ilmastorahoituksen tulee olla uutta ja lisäästä aiemmille sitoumuksille sekä kehitysyhteistyömäärärahojen 0,7 prosentin lupaukselle.
- Riittävän ilmastorahoituksen turvaamiseksi Suomen tulee edistää rahoitusmarkkinaveron käyttöönottoa Euroopassa.

Metsät ilmastoneuvottelujen kiistakapulana

TEOLLISUUSMAIDEN JA KEHITYSMAIDEN METSIÄ KOSKEVAT ERILAISET SÄÄNNÖT: POHJOISEN PALLONPUOLISKON METSISTÄ HALUTAAN SAADA LÖYHIN PERUSTEIN PÄÄSTÖOIKEUKSIA, MUTTA ETELÄN METSIÄ SUOJELLAAN JOPA ALKUPERÄISILTÄ ASUKKAILTAAN. TÄHÄN ASTI SUOMI ON LUKEUTUNUT ”PAHIKSIIN”.

Kehitysmaiden metsäkatoa pyritään hillitsemään REDD-mekanismin avulla. Teollisuusmaiden metsänhoidon vaikutuksista päästökiihtiin taas neuvotellaan LULUCF-prosessissa. Kumpaan mekanismia kehitetään YK:n ilmastoneuvotteluissa.

Metsäkysymys paljastaa osuvasti teollisuusmaiden ja kehitysmaiden väliset valtasuhteet. Esimerkiksi Suomi on ajanut laskentatapaa, joka toisi metsätalousmaille runsaasti aiheettomia päästöoikeuksia. Suomi myös tukee ongelmallisen REDDin valmistelua.

Ilmasto-oikeudenmukaisuuden ja yleisen neuvotteluilmapiirin kannalta teollisuusmaiden yritykset kiertää päästöleikkauksia ovat tuhoisia ja vievät pohjan johtajuudelta, jota EU neuvotteluissa tavoittelee. Terävimpien arvostelijoiden mukaan REDDin tarkoituksena on siirtää valokeila teollisuusmaiden riittämättömistä

päästövähennyksistä kehitysmaissa tapahtuviin hakkuisiin. Euroopan maat, Kiina ja Yhdysvallat kuitenkin hakkasivat valtaosan metsistään jo satoja vuosia sitten.⁴²

Trooppinen metsäkato on pysäytettävä

Arviolta 15–17 prosenttia maailman kasvihuonepäästöistä aiheutuu metsäkadosta ja metsien heikkenemisestä.⁴³ Metsää häviää vuodessa Kreikan kokoinen alue, eli noin 13 miljoonaa hehtaaria. Tästä 96 prosenttia katoaa tropiikista.⁴⁴

Metsäkadon taustalla on monia syitä. Köyhyydessä elävät hakkaavat metsää saadakseen polttoainetta, peltoalaa ja tuloja. Toisaalta alati kasvava osuus metsäkadosta aiheutuu teollisesta, usein vientiin suuntautuvasta maa- ja metsä-

⁴¹ Schulmeister (2009); Schulmeister ym. (2008); Schulmeister (2010); Schmidt & Rodney (2008); Baker ym. (2009)

⁴² Astill (2010a)

⁴³ Emt.

⁴⁴ Stern (2006); Euroopan komissio (2008)

taloudesta. Monissa maissa suuri osa hakkuista on laittomia.⁴⁵

Kasvihuonepäästöjen ohella metsien tuhoutuminen vähentää luonnon monimuotoisuutta ja vaikeuttaa metsistä riippuvaisten ihmisten toimeentuloa. Noin 400 miljoonan ihmisen elanto on suoraan tai osittain riippuvainen metsästä.⁴⁶

REDDillä on hyvä tavoite...

REDD-mekanismilla (Reduced Emissions from Deforestation and Forest Degradation) pyritään ehkäisemään metsäkatoa ja metsien heikkenemistä globaalissa Etelässä. Tavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta sekä tukea köyhyyden vähentämistä, kestävästä kehitystä ja luonnon monimuotoisuutta.

Perusidea on yksinkertainen: kehitysmaiden hallituksille, metsäyhtiöille, yksityisille metsänomistajille ja paikallisyhteisöille tarjotaan taloudellisia kannustimia suojella metsää sen hakkaamisen sijaan. Logiikka on sama kuin päästökaupassa – metsä sitoo päästöjä ja metsän säilyttäminen merkitsee rahaa.

Näkemykset kuitenkin jakautuvat sen suhteen, onko nykyinen REDD mahdollista toteuttaa oikeudenmukaisesti, kestävästi ja tehokkaasti.

..mutta ongelmallinen toteutus

Vaikka kansainvälinen ilmastopu uupuu, on kansallisia REDD-hankkeita käynnissä jo useassa maassa. Myös Suomi on tukenut REDDiä valmiitelevia projekteja ainakin Tansaniassa, Laosissa ja Indonesiassa⁴⁷.

Tähänastiset kokemukset pilottiprojekteista osoittavat, että REDDin soveltaminen käytäntöön on hyvin vaativaa. Se edellyttää paljon erityisasiantuntemusta ja saumatonta yhteistyötä kansallisten viranomaisten, yksityisen sektorin ja kansalaisjärjestöjen kesken. Suuria haasteita on kaksi:

► Kokonaispäästöjen seuranta hankalaa

Hakkuiden siirtymistä suojelualueelta naapurimetsään voi olla mahdoton estää. Tällöin kokonaispäästöt eivät välttämättä vähene lainkaan. Ongelmasta käytetään nimitystä hiilivuoto.

⁴⁵ Astill (2010a); Astill (2010b)

⁴⁶ Astill (2010a)

Keski-Amerikan ympäristöliike torjuu “valheelliset ratkaisut”

”Älkää antako huijata itseänne ja lainatko itseänne teollisuusmaiden tavoitteiden ajamiselle”, neuvoi taloustieteilijä Yvette Aguilar Keski-Amerikan alueellisessa ympäristöseminaarissa lokakuussa.

REDDin toteutuksessa on vielä monta kysymysmerkkiä, mutta Keski-Amerikan ympäristöliike näyttää sille punaista valoa. REDDistä on muotoutumassa liian monimutkainen vyyhti, joka pikemminkin vaikeuttaa yhteisiä pyrkimyksiä metsien suojelemiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Mekanismiin pelätään heikentävän alueen alkuperäiskansojen oikeutta maahansa, sillä arviolta 90 prosenttia Keski-Amerikan metsistä on alkuperäiskansojen alueilla. “Teollisuusmaat ovat myyneet REDDiä alkuperäiskansoille mahdollisuutena saada rahoitusta suojellakseen metsiä, joita ne ovat aina suojelleet”, Aguilar totesi. Keski-Amerikan metsiä uhkaavat varsinkin karjatalous ja laittomat hakkuut.

REDDin hylkääminen nyky muodossaan ei tarkoita, etteikö metsien suojelun pitäisi pannaostaa nykyistä enemmän. Keski-Amerikan äärimmäisistä luonnonilmiöistä jatkuvasti kärsiville maille metsien suojelussa on kuitenkin kyse erityisesti ilmastonmuutokseen sopeutumisesta.

Mikäli metsäkato jatkuu, paikallinen mikroilmasto muuttuu ja yhä laajemmat alueet altistuvat esimerkiksi tulville. Lisäksi kestävä maankäyttö ruoan turvaamiseksi vaarantuu.

“Tarvitsemme metsää, mutta emme markkinamekanismeista hyötymiseen vaan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen”, tiivisti nicaragualainen Victor Campos Observatorio de la Sostenibilidad -verkostosta seminaarissa.

Jos REDDin kaltainen mekanismi halutaan toteuttaa, se täytyy ympäristöliikkeen mielestä sitoa maiden omien suunnitelmien toteuttamiseen, ei kaupan välineeksi. Esimerkiksi alkuperäiskansojen maanomistuksen takaaminen olisi osa kestävästä ratkaisusta.

⁴⁷ Hakkarainen & Kähkönen (2010): 59, 65; Niinioja (2009)

⁴⁹ REDD-net (2009); Bruun (2010); Lovera (2010); Mustalahti

Kokonaistilanteen tehokas hallinnointi edellyttäisi esimerkiksi monimutkaista satelliittijärjestelmää, jolla muutoksia metsäpeitteessä pystyttäisiin tarkkailemaan riittävän yksityiskohtaisesti. Harvalla kehitysmaalla on resursseja tällaisen järjestelmän pyörittämiseen.

► Paikallisyhteisöjen oikeudet vaakalaudalla

Epäselvää on myös, kuinka Etelän paikallisyhteisöiden oikeudet turvataan. REDD saattaa jopa pahentaa olemassa olevia kiistoja maa- ja metsäoikeuksista ja synnyttää väkivaltaisia konflikteja.

Kun pelissä ovat suuret taloudelliset intressit ja metsämaan kysyntä kasvaa, köyhät paikallisyhteisöt ja alkuperäiskansat ovat heikossa asemassa. Näin on varsinkin, jos maanomistusoikeuksia sekä päätöksenteko- ja korvausmenettelyjä ei ole selkeästi määritelty tai asianosaisilla ei ole riittävästi tietoa siitä, mihin he ovat lähdessä mukaan.⁴⁹ Paikallisyhteisöiden ajamisesta pois mailtaan teollisten plantaasien ja öljykasvien tieltä on useita esimerkkejä Afrikasta, Aasiasta ja Etelä-Amerikasta.⁵⁰

Jotta REDDistä olisi kehitysmaille hyötyä, sen kuluja ei saisi laskea osaksi teollisuusmaiden päästöleikkauksia ja hankkeissa tulisi kunnioittaa alkuperäiskansojen ihmisoikeuksia. Lisäksi rahoitus tulisi käyttää metsien suojeluun ja jakaa oikeudenmukaisesti suojeluun osallistuneiden ryhmien ja valtioiden kesken.⁵¹ Metsänsuojelun kannalta REDDiä tärkeämpää olisi taata paikallisille selkeä maanomistajuus: yhteisömetisien on todettu tehokkaimmin suojelevan metsiä hakkuilta.⁵²

Cancúnissa REDD liikkui monta askelta eteenpäin. Loppuasiakirjassa kehitysmaat veloitetaan teollisuusmaiden tuella laatimaan toimintasuunnitelmat metsien suojelusta ja metsäpeitteen monitoroinnista. Vaiheittain etenevässä toteutuksessa pyydetään huomioimaan alkuperäiskansojen oikeudet. Kysymys markkinamekanismien käytöstä jäi edelleen avoimeksi.⁵³

Suomen metsät – nielu vai lähde?

Teollisuusmaiden metsien roolista ilmastonmuutoksessa neuvotellaan LULUCF-prosessissa (Land Use, Land-Use Change and Forestry). Se on muodostunut yhdeksi kompastuskiveksi kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa. Kioton

pöytäkirjan mukaan teollisuusmaat voivat lukea päästökauppiin hyväkseen osan metsiin ja muuhun kasvillisuuteen sitoutuneesta hiilestä.

Suomi on yhdessä Ruotsin, Saksan, Japanin ja muutaman muun vauraan metsäteollisuusmaan kanssa saanut kyseenalaista kunniaa puolustamalla löyhää metsän määritelmää sekä mallia, jossa metsänhoidon päästövaikutukset laskettaiisiin suhteessa aiemmin tehtyihin ennusteisiin tulevasta metsänkäytöstä eikä toteutuneiden hakkuiden ja päästömuutosten perusteella.⁵⁴

Niin kauan kun hakkuiden lisäys pysyy ennakoidun tason alapuolella, metsää voitaisiin ehdotuksen mukaan tuhota ilman, että tästä aiheutuvat lisäpäästöt huomioitaisiin päästökauppiin. Tämän porsaanreiän suuruus olisi jopa 400 megatonnia vuodessa: se vastaa Espanjan kaikkia kasvihuonepäästöjä⁵⁵. Eurooppalainen ympäristöverkosto Climate Action Network on laskenut, että ennusteiden käyttö söisi teollisuusmaiden Kööpenhaminan ilmastokokouksessa antamista päästövähennyslupauksista jopa viisi prosenttiyksikköä⁵⁶. REDDin piiriin kuuluvat kehitysmaat eivät tulkinnasta hyötyisi, vaan niiltä odotetaan metsäkadon pysäyttämistä ja kääntämistä.

Toteutuessaan metsäteollisuusmaiden ajama hiilinielujen laskutapa loisi epäsuoraa Pohjoisen ja Etelän valtioiden välille ja vaikeuttaisi siten entisestään ilmastopöytäkirjan syntyä. Cancúnissa vaaka kallistui kohti ennusteiden käyttöä, mutta lopullinen päätös metsänielujen laskentatavasta lykättiin Etelä-Afrikan ilmastokokoukseen.

Suosituksukset Suomelle

- Suomen tulee taata alkuperäiskansojen omistajuus REDD-mekanismien alaisiin metsiin.
- Suomen tulee tukea laskentamallia, jossa metsänielujen suuruus perustuu historialliseen vertailujaksoon.

(2010)

⁵⁰ Ks. esim. Dooley ym. (2008): 10

⁵¹ Lovera (2010): 46

⁵² Bruun (2010): 69

⁵³ COP16 (2010)

⁵⁴ CAN International (2010)

⁵⁵ Vidal (2010)

⁵⁶ Kervinen (2009)

Ylikulutuksesta aitoon hyvinvointiin

ILMASTONMUUTOSTA EI RATKAISTA YKSIN NEUVOTTELUPÖYDISSÄ. SUOMEN SEURAAVA HAL-
LITUS VOI EDISTÄÄ SIIRTYMISTÄ KESTÄVÄMPÄÄN ELÄMÄNTAPAAN SEKÄ SEN EDELLYTTÄMÄÄ
ASENNEMUUTOSTA VIRALLISTAMALLA UUSIA HYVINVOINNIN MITTAREITA.

Suomessa ja muissa rikkaissa maissa on tarkas-
teltava kriittisesti kulutustottumuksia ja tapoja
hyödyntää rajallisia luonnonvaroja. Jos esimer-
kiksi kaikki maailman ihmiset kuluttaisivat kuin
suomalaiset, kulutusta ylläpitämään tarvittai-
siin kolmen ja puolen maapallon luonnonvarat.⁵⁷
Painopisteen on siirryttävä talouskasvun tavoit-
telusta ihmisten hyvinvointiin.

Talousjärjestelmämme on riippuvainen ku-
lutukseen sidotusta talouskasvusta. Kulutuksen
kasvu ei kuitenkaan Suomen kaltaisissa kehitty-
neissä teollisuusmaissa enää lisää ihmisten on-
nellisuutta tai hyvinvointia⁵⁸, vaan pikemminkin
aiheuttaa ympäristöhaittoja ja heikentää työolo-
ja. Kasvun ideologia onkin voitava kyseenalais-
taa. Muutos ei ole helppo, mutta julkinen valta
voi tukea uudenlaiseen elämäntapaan siirtymis-
tä sekä sen edellyttämää asennemuutosta viral-
listamalla vaihtoehtoisia tapoja mitata kehitys-
tä.

Jotain on jo tehtykin. Mari Kiviniemen hal-
litus päätti ohjelmassaan kesäkuussa 2010, että
hyvinvoinnin mittaamista on parannettava.
”Hallitus käynnistää valmistelun kansainvä-
listen suuntaviivojen mukaisesti laajemman
kehitysindikaattorin käyttöön ottamiseksi
bruttokansantuotteen rinnalle lähivuosina”, hal-
litusohjelmassa todetaan.

Aittoa kehitystä voidaan mitata

Kehitykselle on luotu useita bruttokansantuotet-
ta monipuolisempia mittareita. Tunnetuimpia
ja sovelletuimpia mittareita on yhdysvalloissa
kehitetty aidon kehityksen indikaattori (Genuine
Progress Indicator, GPI)

GPI on kulutusperusteinen eli se ottaa huo-
mioon yksityisen kulutuksen. Tämän lisäksi mit-
tarissa otetaan huomioon 24 muuta hyvinvoin-
tiin vaikuttavaa indikaattoria, joita perinteisessä
tilinpidossa ei ole huomioitu.⁵⁹

GPI:ssä hyvinvointia tuottavat esimerkiksi
vanhemmuuden arvo, kotitaloustyö ja korkea-

BKT ei kerro koko totuutta

Bruttokansantuote (BKT) kehitettiin toisen
maailmansodan jälkimainingeissa. Sodasta
toipuvissa maissa kehityksen päätavoitteeksi
valikoitui mahdollisimman suuri talous-
kasvu. Sivuvaikutuksiin, kuten ympäristön
pilaantumiseen tai terveyshaittoihin, ei
kiinnitetty huomiota.⁶² Vastaava kehitys on
nähtävissä esimerkiksi nyky-Kiinassa.

BKT mittaa vain kotimaisen tuotannon mää-
rää. Se ei rekisteröi hyvinvointia, jota tuottaa
esimerkiksi vapaa-aika, koulutus tai puhdas
luonto. Toisaalta BKT:ta kasvattaa välillisesti
niin järjestäytynyt rikollisuus kuin luonnon-
katastrofitkin, esimerkiksi hirmumyrskyjen
tuhojen korjaaminen.

Itse asiassa useat tutkimukset ehdottavat,
ettei kulutuksen kasvu tietyn raja-arvon jäl-
keen lisää ihmisten hyvinvointia. Päinvastoin,
”liian” varallisuuden on havaittu korreloivan
avioerojen, heikentyneen terveydentilan,
lisääntyneen alkoholismien, masennuksen,
rikollisuuden ja jopa itsemurhien kanssa.
Ilmiötä kutsutaan Easterlinin paradoksiksi.⁶³

koulutus. Hyvinvointia laskevat esimerkiksi rikol-
lisuuden aiheuttamat kustannukset, vajaatyöllis-
yys, luonnonvarojen käyttö ja onnettomuudet.
Metodologia on luotu alunperin 1990-luvulla ja
sen kehitystyöstä vastaa World Resources Insti-
tute.

Useat Tilastokeskuksen tutkijat kannattavat
monitahoisemman kehitysmittarin käyttöönot-
toa 2010-luvulla⁶⁰. Edellytykset uusien mittarien
laskemiselle ovat Suomessa tavanomaista pa-
remmat, sillä perustilastot ovat Euroopan kär-
keä.⁶¹

⁵⁷ WWF (2010)

⁵⁸ Hoffrén ym. (2010): 9

⁵⁹ Hoffrén (2008)

⁶⁰ Hoffrén ym. (2010): 111

⁶¹ Hoffrén (2008)

⁶² Emt.

⁶³ Costanza ym. (2009): 9–10

Ekologisesti isokenkäinen Suomi

Suomi on vuonna 2010 ekologiselta jalanjäljeltään maailman 12. suurin maa. Keskivertosuomalaisen jalanjälki on 6,2 hehtaaria. Maailman luonnonsäätiö WWF on laskenut maapallon sietokyvyn ylittävän, kun ihmisen ekologinen jalanjälki nousee yli 1,8 hehtaarin.⁶⁷

Suomalaisten jalanjälkeä kasvattavat erityisesti energiasectori, teollisuusprosessit, liikenne ja maatalous. Henkilökohtaisilla valinnoilla jalanjälkeä voi leikata huomattavasti.

Nykyinen talousjärjestelmä kuitenkin kannustaa ihmisiä ja yrityksiä luonnonvarojen suoranaiseen tuhlaamiseen⁶⁸. WWF Suomen pääsihteeri Liisa Rohwederin sanoin "luonnonvarojen ylikulutuksesta riippuvaiset valtiot vaarantavat taloutensa, koska maapallon luonnonvarat loppuvat nykyisellä menolla joka tapauksessa".⁶⁹

Käsitys Suomesta muuttuu

Tilastokeskuksen tutkijat ovat jo mitanneet Suomen aitoa kehitystä GPI-indikaattorin avulla. Aitoa kehitystä on Suomen lisäksi mitattu muun muassa Yhdysvalloissa, Australiassa, Ranskassa, Itävallassa, Kanadassa, Chilessä, Italiassa, Hollannissa ja Britanniassa.⁶⁴

Suomessa GPI kasvoi vuoteen 1989 saakka, mutta kääntyi sitten laskuun. Mittari onnistuikin nostamaan esiin näkökulmia, jotka ainoastaan bruttokansantuotetta seurattaessa jäisivät piiloon. Talouskasvu ei ole viimeisen kahden vuosikymmenen aikana lisännyt hyvinvointia, kun aiheutuneet ympäristöhaitat, tuloerojen kasvu ja muut taloudelliset sivuvaikutukset otetaan huomioon.⁶⁵

"GPI:n antama kuva Suomen hyvinvoinnin kehityksestä ja tulevaisuudesta herättääkin monia kysymyksiä", sanoo mittarin laskentaa ohjannut tutkimuspäällikkö Jukka Hoffrén Tilastolisestä tutkimus- ja menetelmäyksiköstä.⁶⁶

GPI:llä ei kuitenkaan ole virallista asemaa suomalaisessa tilastoinnissa. Sen tuloksia pysyttäisiin hyödyntämään päätöksenteossa paremmin, jos mittarin asema virallistettaisiin ja tuloksia ryhdyttäisiin julkaisemaan osana valtiovarainministeriön puolivuositista taloudellista katsausta. Uusi mittari toisi lisäsyvyyttä poliittisten ratkaisujen arviointiin.

Onnellisten Costa Rica

Toinen vaihtoehtoinen hyvinvoinnin mittari on HPI. Onnellisen maapallon indeksi (Happy Planet Index) kuvaa eri valtioiden kykyä tuottaa onnellisia elinvuosia suhteessa maapallon luonnonvarojen kulutukseen.

New Economic Foundation -ajatuspajan kehittämä indeksi lasketaan kertomalla odotetussa oleva elinikä tyytyväisyydellä ja jakamalla tulos ekologisella jalanjäljellä. Rahatalous jätetään täysin laskelmien ulkopuolelle. Ihmisten tyytyväisyys selviää viiden vuoden välein toistettavasta maailmanlaajuisesta World Values Survey -kyselystä.

Vuonna 2009 toista kertaa laskettu indeksi kattoi 143 maata ja 99 prosenttia maapallon väestöstä. Onnellisimmat maat olivat Costa Rica ja Dominikaaninen tasavalta Väli-Amerikassa.

Suosituksia Suomelle

- Suomen on ryhdyttävä mittaamaan BKT:n ohella kansalaisten hyvinvointia. Uusi mittari tulee nimetä uudessa hallitusohjelmassa ja ottaa käyttöön viipymättä.

64 Hoffrén ym. (2010): 31

65 Emt.

66 Tarvas (2010)

67 WWF (2010)

68 Hoffrén (2008)

69 WWF (2010)

Lähdeluettelo

- AOSIS (2009). Alliance of Small Island States (AOSIS). Declaration on Climate Change 2009. <http://www.sidsnet.org/aosis/documents/AOSIS%20Summit%20Declaration%20Sept%2021%20FINAL.pdf> (7.12.2010)
- Astill, James (2010a). Seeing the wood, *The Economist*, 25.10.2010.
- Astill, James (2010b). Money can grow on trees, *The Economist*, 25.10.2010.
- Baer, Paul, Athanasiou, Tom, Kartha, Sivan & Kemp-Benedict, Eric (2008). The Greenhouse Development Rights Framework. The right to development in a climate constrained world. Revised Second Edition. Heinrich Böll Foundation, Christian Aid, EcoEquity & Stockholm Environment Institute, Berlin. <http://gdrights.org/wp-content/uploads/2009/01/thegdrsframework.pdf> (13.9.2010)
- Baker, Dean et al. (2009). The Potential Revenue from Financial Transactions Taxes. <http://www.cepr.net/documents/publications/ftt-revenue-2009-12.pdf> (7.12.2010)
- Baumert, Kevin A. & Timothy Herzog, Jonathan Pershing (2005). Navigating the Numbers: Greenhouse Gas Data and International Climate Policy. World Resources Institute. http://pdf.wri.org/navigating_numbers.pdf (15.11.2010)
- Brown, Jessica & Nicola Cantore, Dirk Willem te Velde (2010). Climate financing and Development: Friends or foes? Overseas Development Institute. <http://www.odi.org.uk/resources/details.asp?id=4724&title=climate-financing-oda> (7.12.2010)
- Bruun, Otto (2010). REDD ja Laos: kenen metsät, missä omistajuus? Teoksessa Hakkarainen & Käkönen (toim.) 2010: Kenen ilmasto? Into Kustannus: Helsinki.
- CBI (2007). Climate change: Everyone's business. A summary report from the CBI Climate Change Task Force. <http://climatechange.cbi.org.uk/uploaded/climatereport2007summary.pdf> (7.12.2010)
- CBI (2010). Climate change policy tracker – 4th edition. Accelerate now to boost confidence. <http://climatechange.cbi.org.uk/uploaded/cbi-climate-change-policy-tracker-june-2010.pdf> (7.12.2010)
- Climate Action Network Europe (2010). Ministers must increase the EU's climate commitment, not punch it full of holes. Uutinen, 14.10.2010 <http://www.climnet.org/media-center/252-ministers-must-increase-the-eus-climate-commitment-not-punch-it-full-of-holes> (7.12.2010)
- Climate Action Network International (2010). Cancun building blocks. Essential steps on the road to a fair, ambitious and binding deal. http://www.climatenetwork.org/sites/default/files/CAN_cancun_building_blocks_october2010_1.pdf (7.12.2010)
- COP16 (2010). Outcome of the work of the Ad Hoc Working Group on long-term Cooperative Action under the Convention. Draft decision [-/CP.16] http://unfccc.int/files/meetings/cop_16/application/pdf/cop16_lca.pdf (12.12.2010)
- Costanza, Robert ja Maureen Hart, Stephen Posner, John Talbert (2009). Beyond GDP: The Need for New Measures of Progress. The Pardee Papers, No. 4, 1/2009. <http://www.oecd.org/dataoecd/29/6/42613423.pdf> (19.10.2010)
- Dooley, Kate ja Tom Griffiths, Helen Leake, Saskia Ozinga (2008). Cutting Corners. World Bank's forest and carbon fund fails forests and peoples. <http://www.fern.org/sites/fern.org/files/document%20cutting%20corners.pdf> (7.12.2010)
- Euroopan komissio (2008). Deforestation: forests and the planet's biodiversity are disappearing. European Commission. <http://ec.europa.eu/environment/forests/deforestation.htm> (23.9.2010)

Euroopan parlamentti (2008). The EU's emission reduction target, intended use of CDM and its +2°C. Policy Department Economic and Scientific Policy. <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?file=22071> (7.12.2010)

Eurooppa-neuvosto (2010). Preparation for the 16th Conference of the Parties to the UN Framework Convention on Climate Change Cancún, 29 November to 10 December 2010. 3036th Environment Council meeting, 14.10.2010. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/envir/117096.pdf (7.12.2010)

European Environment Agency (2010). Tracking progress towards Kyoto and 2020 targets in Europe. EEA Report No 7/2010. http://www.eea.europa.eu/publications/progress-towards-kyoto/at_download/file (7.12.2010)

Hakkarainen, Outi ja Mira Käkönen, toim. (2010). Kenen ilmasto? Into Kustannus, Helsinki.

Hoffrén, Jukka (2008). Hyvinvoinnin seuranta vaatii uusia mittareita. Tieto&trendit, 7/2008. http://www.stat.fi/artikkelit/2008/art_2008-11-12_002.html (19.10.2010)

Hoffrén, Jukka ja Inka Lemmetyinen, Leeni Pitkä (2010). Esiselvitys hyvinvointi-indikaattoreista. Mittareiden vertailu ja kehittämiskohteet. Sitran selvityksiä 32. Helsinki, 2010. <http://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksi%C3%A4-sarja/Selvityksi%C3%A4%2032.pdf> (8.12.2010)

Iso-Markku, Perttu & Annastiina Salonen (2009). Maailman köyhimmät menettävät eniten. Global finland. <http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=87482> (15.11.2010)

Karpela, Tanja ym. (2008). Ilmastolaki. Lakialoite LA 74/2008. <http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/la+74/2008> (7.12.2010)

Kervinen, Elina (2009). Suomen metsien asema hiilinieluna vaakalaudalla, Helsingin Sanomat, 16.10.2009. <http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Suomen+metsien+asema+hiilinieluna+vaakalaudalla/1135250087410> (7.12.2010)

Lovera, Simone (2010). Onko oikeudenmukainen REDD realismia? Teoksessa Hakkarainen & Käkönen (toim.) 2010: Kenen ilmasto? Into Kustannus: Helsinki.

Maailmanpankki (2010a). The Economics of Adaptation to Climate Change. A Synthesis Report. Final Consultation Draft. The World Bank Group. http://siteresources.worldbank.org/EXTCC/Resources/EACC_FinalSynthesisReport0803_2010.pdf (7.12.2010)

Maailmanpankki (2010b). World Development Report 2010: Development and Climate Change. <http://siteresources.worldbank.org/INTWDR2010/Resources/5287678-1226014527953/WDR10-Full-Text.pdf> (15.11.2010)

Mustalahti, Irmeli (2010). REDD Tansaniassa: mahdollisuuksia ja uhkia? Teoksessa Hakkarainen & Käkönen (toim.) 2010: Kenen ilmasto? Into Kustannus: Helsinki.

Niinioja, Markku (2009). REDD kehityspoliittisen ohjelman toiminnallistamisessa. Ulkoasiainneuvos Markku Niiniojan puheenvuoro ”Ilmastopuolue kehitysmaiden metsäkadon vähentämisen keinona” -seminaarissa 11.3.2009. http://www.mmm.fi/attachments/metsat/kv/5FkYs7ug/Niiniojan_esitys.pdf (7.12.2010)

OECD (2010). Development aid rose in 2009 and most donors will meet 2010 aid targets. http://www.oecd.org/document/11/0,3343,en_2649_34447_44981579_1_1_1_1,00.html (7.12.2010)

OECD (2009). Net official development assistance in 2009. Preliminary data for 2009. Tilasto. <http://www.oecd.org/dataoecd/17/9/44981892.pdf> (7.12.2010)

Office of Public Sector Information (2009). Climate Change (Scotland) Act 2009. http://www.legislation.gov.uk/asp/2009/12/pdfs/asp_20090012_en.pdf (7.12.2010)

Pietikäinen, Johanna (2010). Ilmastorahoitus ja Suomen toimeenpanosuunnitelmat.

REDD-net (2009). Visioning REDD in East Africa: a focus on benefit sharing in Uganda and Tanzania. <http://reddnet.preview.im/files/VisioningREDDinEastAfrica-benefitsharinginUgandaandTanzania.pdf> (7.12.2010)

Reuters (2010). Brazil shows large Co2 emissions cut before Cancun, Reuters, 26.10.2010. <http://www.reuters.com/article/idUSN2613798420101026> (12.12.2010)

Robinson, Kaleigh (2010). Brazil's Global Warming Agenda. World Resources Institute. <http://www.wri.org/stories/2010/03/brazils-global-warming-agenda> (12.12.2010)

Spencer, Thomas ja Kristian Tangen, Anna Korppoo (2010). The EU and the global climate regime: Getting back in the game. Ulkopoliittinen instituutti. http://www.upi-fiia.fi/assets/publications/UPI_Briefing_Paper_55_2010.pdf (7.12.2010)

Schmidt, Rodney (2008). The Currency Transaction Tax: Rate and Revenue Estimates. <http://www.nsi-ins.ca/english/pdf/CTT%2orevenue.pdf> (7.12.2010)

Schulmeister (2009). A General Financial Transaction Tax: A Short Cut of the Pros, the Cons and a Proposal. <http://www.actionaid.org/assets/pdf/generalfinancialtransactiontax.pdf> (7.12.2010)

Schulmeister, Stephan ja Margit Schratzenstaller, Oliver Picek (2008). A General Financial Transaction Tax Motives, Revenues, Feasibility and Effects. Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung. [http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=S_2008_FINANCIAL_TRANSACTION_TAX_31819\\$.PDF](http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=S_2008_FINANCIAL_TRANSACTION_TAX_31819$.PDF) (7.12.2010)

Schulmeister (2010). Boom-Bust Cycles and Trading Practices in Asset Markets, the Real Economy and the Effects of a Financial Transactions Tax. Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung. [http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=WP_2010_364\\$.PDF](http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=WP_2010_364$.PDF) (7.12.2010)

Stern, Nicholas (2006). Review on the Economics of Climate Change. HM Treasury, Cambridge University Press: Great Britain. http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.hm-treasury.gov.uk/sternreview_index.htm

Tarvas, Tuomo (2010). Europa, 17.2.2010. <http://www.europalehti.fi/2010/02/bkt-ei-mittaaahyvintointia/> (19.10.2010) <http://www.europalehti.fi/2010/02/bkt-ei-mittaa-hyvintointia/>

The Climate Group, Cambridge programme for sustainability leadership ja WWF Climate Savers (2010). Increasing Europe's climate ambition will be good for EU economy and jobs, say businesses. Lehdistöiedote, 10.6.2010. http://www.theclimategroup.org/_assets/files/Increasing-Europe-climate-ambition-will-be-good-for-EU-economy-and-jobs-say-businesses.pdf (12.12.2010)

The Worldwatch Institute (2010). State of the World 2010 – Transforming Cultures: From Consumerism to Sustainability.

Tilastokeskus (2010). Suomen kasvihuonekaasupäästöt 2009. http://www.stat.fi/til/khki/2009/khki_2009_2010-12-10_kat_001_fi.html (12.12.2010)

Ulvila, Marko ja Jarna Pasanen (2010). Vihreä uusjako. Fossiilikapitalismista vapauteen. Keuruu 2010.

UNDP (2010). Human Development Report 2010. The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development. Human development statistical tables. http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_Complete.pdf (7.12.2010)

UNFCCC (2009). Report of the Conference of the Parties on its fifteenth session, held in Copenhagen from 7 to 19 December 2009. <http://unfccc.int/resource/docs/2009/cop15/eng/11a01.pdf> (7.12.2010)

Cancúnista kajahti

Ilmasto-oikeudenmukaisuus ohjenuoraksi vaalikaudelle

2011–2015

Ajankohtaiskatsauksessa tarkastellaan kansainvälistä ilmastopolitiikkaa ilmasto-oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Tarkemmin käsitellään päästöleikkauksia, ilmastorahoitusta ja metsäkysymyksiä. Julkaisussa esitellään myös keinoja edistää teollisuus- ja kehitysmaiden välistä luottamusta kansainvälisen ilmastopimuksen saavuttamiseksi. Lisäksi julkaisussa tuodaan esiin huoli kasvavan kulutuksen kestävydestä: voidaanko todellista hyvinvointia mitata bruttokansantuotteella?

Kepan ajankohtaiskatsaukset

Kepan ajankohtaiskatsaukset -sarja tarttuu ajankohtaisiin kehityskysymyksiin. Katsaukset taustoittavat ja antavat uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun nousseisiin aiheisiin. Niissä esitetään myös suosituksia poliittisista ratkaisuista köyhyyden vähentämiseksi ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Katsaukset käsittelevät muun muassa kehitysyhteistyötä, kansainvälistä kauppapolitiikkaa ja muita globaaleja teemoja.

Katsaukset löytyvät Kepan verkkosivuilta osoitteesta:

www.kepa.fi/ajankohtaiskatsaukset

KEHITYSYHTEISTYÖN
PALVELUKESKUS